

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)
ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 31. јануара.

У сриједу је Њ. В. Краљ Господар, одушевљено и бурно поздрављен при уласку у Народну Скупштину, отворио сједнице Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив. Пријестоном Бесједом. Од стране чланова Краљевског Дома присуствовао је Њ. Кр. Вис. Књаз Петар, затим Дипломатски Кор, државни великодостојници, чиновништво и многобројно грађанство. Дворница Владиног Дома била је дупком пуна, свједочећи да је интересовање за пријестону бесједу било огромно.

Интересовање сасвим разумљиво, у осталом. »Послије два тешка рата и великих срећних историјских догађаја из минуле двије године«, данас се Црна Гора налази у сасвим новим приликама, и има пред собом нове перспективе. Новоизабрана Народна Скупштина има да се са тим приликама забави, да их испита и, са приволом Владоца, уреди. Тежак али лијеп задатак; тежак, јер треба ударити здраве и солидне темеље на којима ће се даље зидати; лијеп, јер их очекује највећа благодарност земље, ако у томе успију. Важност овог скупштинског засиједања била је свакоме јасна, јер нема никога ко не назире послове који чекају на извођење. Будућност земље очекује и гледа на раднике који ће је стварати. Услови за њу постоје, захваљујући мудрој управи и политици видних и стварних резултата Краља Господара, у споразуму са Његовим државницима. Френетичко клицање које је дочекало Господара на уласку Скупштине, значило је општу благодарност и признање.

Са витешким и кавалерским гестом одало је Његово Величанство у Пријесточној Бесједи, најприје признање палим херојима. Константовало је ослобођење браће у Отоманској Империји и истицање Душанове заставе на преотетом Скадру. Истакло је везе са »драгом посестримом Србијом, са којом нас никада ништа неће раздвојити«. Са видљивим узбуђењем поменуло је Његово Величанство да су наше тековине биле »окрњене отмицом Скадра, том неизљечивом раном свакојега српског срца. Скадар нам није био истргнут једном руком. Пред много њих, ми смо га морали уступити у корист одржања европскога мира и да бисмо очували остале тековине српског оружја«.

Са поносом наглашава Пријестона Бесједа подвиге црногорске војске и њезино учествовање, диктирано савезничком вјерношћу, на Брегалници. Дирљивим ријечима сјетио се Господар својих вјерних поданика који су похитали из далеких преокеанских земаља под Његов барјак; са топлом милошћу извинио је немаштину оних којима

удес не даде да се са овима нађу у витешком колу.

Одао је лијепо признање браћи из миле нам Боке Которске, Далмације, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеначке, Чешке и Русије који су похитали у бојне редове да помогну остварењу наших идеала. Затим, изражена је срдачна благодарност хришћанском милошћу поменутих земаља и Друштвима Црвеног Крста свих просвијетљених народа.

Послије букурешког мира којему је допринијела мудра сарадња и помоћ православне Румуније, ударен је основ новог реда на Балкану. Сада почиње ера културног рада.

И Његово Величанство позива, иза горњих констатација, на слободну утакмицу све родољубиве синове Отаџбине, потсећајући да је сада више него икада потребна просвијетљена помоћ.

Влада која ужива његово потпуно повјерење, израдила је радни програм и Господар изражава наду да ће наићи на одобрење и потпору Скупштине.

Набројене су најпрече дужности: помоћ сирочади погинулих и инвалидима; одужење реквизиције; унапређење војске и увођење сталног кадра, ојачање чиновничког и учитељског стања; доношење закона о насељеним централној управи, о народним школама, о административној поједи земље и општинама и т. д.

На завршетку, истиче Пријестона Бесједа да ће одбрана добитака и даљи национални успјеси зависити само од сталног заједничког рада са братском Србијом и од традиционалне вјерности нашој моћној заштитници Русији. Са жаљењем се помиње упад Арнаута прошле године и изражава нада у консолидовање прилика у Арбанији.

Иза тога је Његово Величанство огласило сједнице новоизабране Народне Скупштине отвореним.

Пријестона Бесједа начинила је на све присутне дубок и трајан утисак. По пажњи са којом су саслушане њезине високе мисли, констатације и намјере; по громком клицању које је пратило Његово Величанство при изласку из Скупштине, даде се закључити да је говорио свима из срца и к срцу. Само тај моменат био би довољан да се сматра као радостан и сјајан аугур будућности.

Спољна политика Румуније

Промена владе у Румунији дала је повода једном дијелу европске штампе, да прориче и промјену њене спољне политике. Пошто нова влада има да изврши велике унутрашње реформе, да ће Румунија у догледу будућности у спољној политици бити опет пасивна, као што је деценијама била, да ће се морати вратити у колотежине, у којима је била прије лањске кризе.

Такво мишљење је неосновано, и најкомпетентнији фактори у Букурешту су се пожурили да га демантују. По изјавама

румунских државника, спољна политика Румуније је данас додуше конзервативна, као и Србије и Грчке, али не мисли бити пасивна у свакој прилици. Ту данашњу политику Румуније овако је оцртао румунски министар спољних послова, Порумбару, дакле, свакако најкомпетентнија личност, у разговору са дописником париског »Temps«-а:

— Данас је — рекао је министар — наша политика потпуно одређена: она значи одржање и, ако се тако може рећи, организацију Букурешког уговора. Ми нијесмо у непријатељству с ниједним народом, напротив, ми желимо да живимо у добрим односима са свима. Ми смо увјерени да последице напора прошле године сви народи, који су судјеловали у кризи, осјећају императивну потребу мира. Румунија ће радити да свима средствима осигура консолидацију, по потреби и одбрану уговора, који је склопљен у Букурешту, и коме је она на неки начин чувар.

Из тих разлога ми с интересом пратимо мудро настојање Европе, да се у Арбанији створи једно тријезно стање. Поуздано је да ће Арбанија, ако велике силе буду имале љубави према новој држави ради ње саме, то јест, ако је не буду сувише волиле ради себе или против кога другог, ако напротив буду унапређивале све што може допринијети дефинитивном етаблисању Арбаније, — бити фактор и гаранција мира. Ми се такође надамо, да ће садашње посјете Веницелоса у европским метрополама, израчунати садашње тешкоће између Грчке и Турске«.

Занимљива је и изјава министрова о односима Румуније и Француске.

— Што се тиче Француске, рекао је министар француском новинару — ми смо њени искрени пријатељи; има важних страна наших историје — па и за вријеме посљедње кризе — кад смо толико осјећали доброту њеног драгоцјеног утицаја. О да би их икад могли заборавити. А пријатељство нам у осталом није тешко, јер и у овом случају, у васпитању, знате колико смо ми блиски нашем народу, његовом темпераменту и његовој култури.

Што се тиче Турске, ја ћу настојати свим својим силама да нагласим све оно што нас може да сједини, јер ја чврсто вјерујем у врло озбиљне користи које могу резултирати из француске акције, комбинације са нашим Румунија, и то са двоструког гледишта: економског и политичког.

Дакле, спољна политика Румуније, на Балкану и у општој европској политици, и њена активност остаје и данас иста, као и за љетошње кризе. То излази из горњих изјава румунског министра спољ. послова, и потврђује се и с других страна. Берлинска »Tägliche Rundschau« вели, да је Веницелос у Берлину, у аудијенцији код румунског престолонаследника, из уста самога престолонаследника чуо увјеравања да се Румунска сматра чуварем Букурешког мира и да је увијек спремна заложити се свом својом снагом, да се одредбе букурешког уговора не повриједи.

Таква политика Румуније је не само важан фактор, него и гаранција мира на Балкану. Док је тако, нема велике опасности за мир ни од авантуриста у Цариграду, ни од десператера у Софији.

Организација арбанашке владе.

Контролна комисија примајући оставку Исмаил Кемала и привремене владе, ријешила је, да у Арбанији заведе централну управу. Од ранијих министарства контролна комисија је укинула министарство земљорадње и министарство јавних радова. Остављена су министарства правде, финансија, наставе, поште и телеграфа.

Шефу централне управе, Февзи, дата су два секретара, један за турски, а један за европске језике. Поред њих дат му је и један архивар.

На овај начин контролна комисија је пређашњу привремену владу свела на дванаест чиновника. Сва остала чиновничка мјеста су потпуно укинута.

За отпуштене чиновнике контролна комисија ће се побринути,

да им нађе мјеста у јужној Арбанији, кад је Грци буду евакуисали.

Контролна комисија је задржала себи право, да именује окружне, среске начелнике и судије.

Остало чиновничко особље наименоваће шеф централне управе, Февзи беј.

Плати шефу управе је 6000 мјесечно, а осталим, директорима појединих одјељења по 3500 гроша.

Четништво (Скаутизам).

С правом се вели да је дванаести вијек — вијек дјетета. И ако је доста за дјецу учињено у другоме свијету. — Америка и Енглеска у томе предјаче, ипак има још много да се учини. Ово би нарочито за нас било важно, гдје за дјецу готово ништа није учињено.

За дјецу се може у два правца радити: законодавним путем (разни закони о заштити дјете, установе за дјецу и т. д.) и путем приватне иницијативе.

Приватна иницијатива изгледа да је још нешто и радила, али све је то још врло далеко од онога шта би требало и што би се могло урадити.

Осим мањих спортских покушаја у главном су за омладину радила два друштва: Соколско друштво и Савез Трезвене Мladeжи.

Прво ради на физичком васпитању, а друго је радило на хигијенском и моралном васпитању омладине, (одвикавање од алкохола, дувана, коцке и ружних ријечи), и имало је доброг успјеха, јер је, изузев двије-три средње школе у Србији, успјело да свуда оснује кола Трезвене Мladeжи, и да приреди о Ђурђеву-дне (1912.) велики конгрес Трезвене Омладине — на коме је било преко 3000 учесника.

Савез Трезвене Мladeжи, имајући у почетку више за задатак да ради на одуковању омладине од неких рђавих навика, а желећи да омладину навикне на друге боље и корисније навике, усвојило је за рад у свему систему енглеског скаутизма (boy-scouts — дјечаци извидњаци). Она система, која је првобитно пошла у Енглеској и коју је основао генерал Radeu-Paul, који и данас стоји на челу тога покрета, данас, последи седам година од оснивања, раширила се у цијелом свијету. Књига Radeu-Paul-а преведена је на све језике културних народа. (Ми имамо ту књигу у преради Др. М. Ђ. Поповића од прије двије године: »Четник« ручна књига за српску омладину савезнике — четнике). Данас је то најпопуларнија и најраспрострањенија књига међу омладином. У Енглеској је дочекала за 7 година 7 издања у неколико милиона примјерака.

И доиста, ни један покрет није до сад узео такве огромне размјере. Али ни један начин васпитања није ни имао у себи толико садржине као што га има скаутизам. Он врши физичко, морално, интелектуално и национално васпитање.

Система је врло проста, али за то савршена.

Најбољи нам је доказ о доброту овога система, што су је Французи усвојили тако рећи до слова. Французи који готово ништа друго не узимају, нашла су да је ова система — чисто енглеска — исто тако подесна за мале Французе, као год што је подесна за Талијане, Нијемце, Шпанолце, па чак и Јапанце, јер је и тамо добро скаутизам и тамо се ради тачно по упутству Radeu-Paul-а.

У чему се дакле састоји поглавито та метода која је себи створила пријатеља у цијелом свијету?

Скаутизам организује мале четице од неколико вођова, сваки вођ је састављен од 5—8 дјечака (од 12—18 година). Вођ има водника, а чета четовођу и помоћника. Чете праве излете сваке недјеље, и преко распушта излазе у поље у логор или праве краћа или дужа путовања. Четице праве излете и по вароши, упознају се са свима градским установама, уче се да буду пријатељи и човјека и животиње. Уче се да сваки дан учине бар по једно добро дјело.

Уче се да воле природу и своју отаџбину.

Ступајући у чету дају завет да ће бити вјерни свима четничким законима. А четнички закони то је једно морално вјерује, гдје није да је сваки четник дужан да буде: трезвен, вјеран, увијек спреман, правичан, пријатељ људи, пријатељ животиња,

учтив, од користи ближњима, штедљив, послушан, уредан.

Скаутизам, или како смо га ми назвали четничтво, тежи да спасе омладину од рђавог утицаја околине и улице, да помогне школи и кући у васпитању.

Гдје ћете љепшиг и племенитијег задатка од овога!

Али за све ово, да се изведе у великом стилу, да се проведе омладина — читаве генерације, кроз једну одличну школу живота и морала, потребно је много труда, добре воље, сарадника и средстава.

Да би се она за нас пријеко потребна и корисна ствар што боље покренула, и у маломе започети досадањи посао проширио, биће у скоро припрећена једна шира конференција у Београду од коју прилазила омладине на којој ће покренути српског скаута д-р Поповић опширно изложити ону систему и предложити план рада.

Дневник

Вратио се. Њ. В. Краљ вратио се јуче на Ријеку.

Стање здравља г. Министра Иностранних Дјела. Г. Петар Пламенић, Министар Иностранних Дјела, који је прије дужега времена отпутовао у иностранство по државноме послу, разболио се недавно доста тешко у Паризу. Болест госп. Министра прешла је критично стање, али по савјету љекара болеснику ће бити потребно подуже времена за опорављење, ради чега ће бити принуђен да проведе извјесно вријеме на југу Француске.

Исправка. У посљедњем броју погрешно је јављено да је верификациони одбор поништио избор капетаније колашинско-пољске. — Поништен је избор колашинске капетаније.

Заплијена »Зете«
Цензура у Сарајеву заплијенила је и забранила распродају за Босну календара »Зете«, који је уредио г. Г. Пејановић, и то ради чланка г. Јаше Гргашевића о националистичком покрету код Хрвата. Исти чланак је пренио и »Ријечки Нови Лист«, па је и ту био заплијен. У осталом, ова заплијена најбоља је препорука за сам календар.

† Јока Шпадијер рођ. Петровић.
Вјерна и добра сапутница г. Бура Шпадијера, школ. надзорника, Јока, пресели се у вјечност, у раној својој младости, 23. јануара ове године послје дугог и тешког боловања, а сахрањена је 24. истог мјесеца на Цетињу.

Покојница оставила је након себе малолетњу јединицу кћерку, да тугује за добром мајком, а дом јој и род у сузама са тешким болом на души, јер она бијаше племенита и узорна жена, вјерна супруга, добра и њежна мајка, и предусретљива према свакоме, те је и испраћена

до вјечног дома многобројном својом, пријатељима и поштоватељима са тешким уздасима, сузама на очима, и тужним ускликом: Јака ти, Јоке, црна земља!

ДОПИСИ

Светосавска прослава у Пећи.

Пећ, у јануару

У школи се врше припреме за светосавску прославу. Радознали пећки грађани распитују се о наступајућој свечаности. Учили су се спремају да би на што свечанији начин прославили Св. Саву — први пут у ослобођеној Пећи. И деца учедате им декламације, надмећући се ко ће боље да научи.

Дође и тај једва очекивани дан, кад се једном објави и програм прославе, који се састојао из три дијела: јутарње светосавске прославе, — декламација и пјесма, — вечера, — свирања на виолини и приказивања на позорници шаловних игара »Француско-турског рата«
и »На позорници и у животу«
и трећег дијела — игранке — опште-народног весеља.

Освану 14. јануар. Дан врло хладан. Цица и студен толика, да промрзне и срж у костима. Но, ипак, дан сув, а и ако хладан; почело да прогријева зимско сунце, те га све то чини пријатнијим и сноснијим, а уз то и важност саме свечаности чини га величанственијим. Ето рано и деца у школи. Похитали, да се на својој школској слави моле Богу у светом патријаршијском храму. Пође се у цркву. Дјецаца у редовима иду по залеђеним улицама. — Тако су дошла у цркву и смијерно одстојала величанствену службу у славу српског просвјетитеља и учитеља Св. Саве. Светитељску службу украси и унелица својом бесједом пећки митрополит Г. Гаврило. Уважени говорник у бесједи истаче и нарочито нагласи важност Св. Саве за српску цркву, просвјету и школу и позитивно снажење и уједињење српског живља. Напомену, побожним пећким грађанима, да су ученици Св. Саве, међу које долази и његов наследник — Св. Арсеније Пећки, — сједили на архиепископској столици у патријаршији — том величанственом, гордостасном споменнику негдашње српске културе, славе и просвјете. Г. митрополит саву значајно бијело заплуши, подижући присутне, да се угледају на живот и дјела Св. Саве, па да риде за српску цркву, просвјету и школу, милу отаџбину и Узвишени Пријесто, онолико колико им дозвољава њихове физичке и психичке моћи. По је, највећ бесједник, извјешеник и најдостојанственији начин прославе Св. Саве, — опште српске и школске славе, — опште српске православне цркве и чврстог државничког и политичког стојера негдашње државе Немањине.

Послије светитељске службе малишани се у редовима повратили у своју школу. Ту ускоро угледаше, као своје миле госте, поред својих родитеља — угледних грађана вароши Пећи — и Г. митрополита Гаврила, команданта-генерала г. Вешовића и мноштво чиновника свих надлежности.

Прослава се отпоче спичењем славског колача. Том и онако видном симболом српске славе, даваше још већу важност и увеличавање га присуство Г. митрополита Гаврила. Послије спичења славског колача, госте је поздравила добродошлицом мала ученица I раз. осн. школе. Одмах за тим чуо се прикладан говор

г. Ал. Бојовића, учитеља, »О узајамном односу домаћег и школског васпитања дјеце«. Говорник лијепо истиче важност домаћег васпитања, посматрајући га као темељ школском васпитању. Зато и позива родитеље, којих је у присуству био довољан број, да помажу учитеље у њиховом тешком, а врло деликатном раду, како би имали бољи, сигурнији успјех. Даље им напомену, да би се првенствено тиме највише одужили своје великану, српском учитељу и просвјетитељу Св. Сави, и своје ослободиоцу Узвишеном Краљу Господару, а милој отаџбини Црној Гори послужили на славу, дику и понос. По том је настало декламовање и пјевање пјесама, што је испало на опште задовољство, како отмијених гостију, тако и оних, који су највише труда улагали, да што достојније прославе школску славу. Гости су се око подне разишли, пошто су претходно послужени кољивом. — Са особитом похвалом има се нагласити акт управе осн. школе, што је ове године избацила пивницу, дакле укинула послуживање алкохолним пићима.

*

У вече је у 8¹/₂ часова отпочела забава, која је припрећена у корист сиромашних ученика основне школе.

Забаву су отворили, свирањем на виолини »смјеше срп. пјесама«, г. г. Ф. Пановић и Ср. Ђамоња. Потом су дијетанти играли шалу »На позорници и у животу«. А иза тога на виолини су опет свирали г. г. Ф. Пановић и Ср. Ђамоња: »приморске напјеве«. И на крају свирања играла се друга шалова игра: »Француско-турски рат«.

Господа виолинисти добро су испјели у свирању, а такође и дијетанти су са успјехом играли своје улоге, што свједочи само задовољство публике, које је у исто вријеме довољна награда за уложени труд и једини и други.

Цјелокупна се светосавска прослава завршила игранком — општеном народним весељем, које је трајало дубоко у ноћ.

На вечерњој забави приложили су за фонд сиротних ученика: г. митрополит Гаврило пер. 19,20; г. г. генерал Вешовић, Сефедин-бег Махмудбеговић, судија општ. суда Назиф-бег Махмудбеговић и трг. Живко Равањин пер. 10; директор г. Д. Вуксан пер. 6,40; председ. општине г. М. Цветковић пер. 5,20; г. г. Арсо Мартиновић, апотекар, Филип Гојинић, управник царипарнице, Јов. Слјепчевић, пјеш. поручник, Вељко Војводић, писар судски, Ал. Шошковић, учитељ, Јован Ђерић трг. и Мих. Ваљевевић трг. овдашњи по пер. 5; г. кап. Л. Јекић пер. 3,80; г. г. судија П. Ивановић, Нециббег Шабанбашкић, и цариник Ј. Вукићевић по пер. 2; г. г. Б. Лалевић, Мило Дрвоћин, судија, Р. Савић, трг. и г-ђа Зад. Поповићка по пер. 1, 90; г. г. Л. Вукић, писар, Симе Шћекић каф; Мил. Протић, учитељ и Урош Ристић и г-ђа Ђорђина Кокићка по пер. 1 и 1, 50; г. г. Ком. Мединић интендант В. Војковић по пер. 0, 90; г. Милија М. Вукић, писар пер. 0, 40.

Управа школе топло благодари г. г. приложницима. Тако се је у Пећи прославио Св. Сава скромно, али заједнички и искрено.

Ch.

РАЗНЕ ВИЈЕСТИ

Италија и Турска. Рајтеров Биро дознаје да се сада воде потпуно пријатељски преговори између Италије и Турске односно италијанске жељезничке концесије Малој Азији, пошто италијански предлози не наносе никакве штете енглеским привилегијама које тамо већ постоје

Мађари и регрутски контингент. Парламенат је на трећем читању усвојио законски пројект о контингенту регрута за 1914. годину.

Италија и лозански уговор. »Борнале д'Италија«, коментаришући енглеску ноту поводом додеканеског питања, вели да Италија не може да напусти острва све докле док Лозански Уговор не буде био поштован у цјелини и док Италија не добије отштету или компензације.

Бугари у Цариграду. »Нова Слободна Преса«
има овај телеграм из Цариграда: Ондје круже гласови, да је више добро познатих вођа македонско-бугарских комитетских чета, а међу њима и Сандаиски, дошло онамо да преговарају са турским комитетским чета у Македонији.

Цариградска полиција је ухапсила четири студента теологије и три бивша официра, осумњичене за саучешће у завојери у циљу атентата на министра војног. У тој завојери компромитован је и принц Вахид-Един.

Арбанија и Румунија. Суреј бег, у име многих арбанашких првака, упутно је телеграм румунском краљу, којим га моли да препоручи Веницелосу када дође у Букурешт, да грчке трупе одмах евакуишу арбанашку територију.

Потонуо пароброд. Јавља се из Њујорка: Пароброд »Моирое«, послје судара с другим једним паробродом, потонуо је. Спасено је само 86 лица, а посада брода и 47 путника нестали су.

Афера фабрике Путилова. Француски Скупштински одбор за спољне послове овластиво је свога председника да умили министра председника Думерга, да у најкраћем року поднесе објашњења о афери Путиловској.

Бугарско-турски савез. У француским мјеродавним круговима не вјерују да је између Бугарске и Турске закључен некакви тајни уговор, и налазе да Бугарска има пречих послова него да се даје завести илузијама ратоборне младотурске владе, чије је посљедице она највише осјетила.

Дедеагач. Формално се демантују из Софије извјештаји који су објављени у неким европским листовима, као да се тобоже воде преговори о предаји Дедеагача Турској.

Руски зајам. Зајам са 4 и по % приватних жељезница под владином гаранцијом, који достиже суму од 665 милиона франака, а који ће се амортизовати за 81 годину, усвојио је министарство финансија у Паризу. Емисиони курс још није дефинитивно утврђен. Он ће бити између 93 и 94%, а вјероватно 93 и по %, како предвиђа париски финансијски трг.

Упис за овај зајам биће отворен 15 фебруара о. г. Износ биће подијељен на девет жељезничких пруга, које се имају градити.

Експлозија. Јављају из Дортмунда: Десила се експлозија угљених гасова у мајдану Ашенбах. Извучено је 7 мртвих и 11 рањених. Око 70 угљарских радника остало је сахрањено на дну мајдана.

Грчко-бугарски односи. Бугарска Телеграфска Агенција јавља да ускоро предстоји обнављање грчко-бугарских дипломатских односа. Источетка ће се поставити само отправници послова.

Аустрија и источне жељезнице. У аустријском парламенту поднијели су њемачки посланици интерпелацију о источној жељезници. У интерпелацији наводе, да је набавка акција свакако у државном интересу, јер се тако може да врши притисак на Србију и да се чувају саобраћајни и трговински интереси Аустро-Угарске. Али

боко забијених у земљу, — та три реда замрсио је мах јуриша у Гордијен чвор. Само очевидци у стању су објаснити како је свладана та препона. И руке, и оружја тргали су везе, испровађивали стубове. Тјелеса јунака и осветника гомилала се једна на друга, крв је шибала у млазовима десно и лијево, жиле се одвајаху од ногу и замршаваху око гвоздених бодљика, главе се низаху у хрпе, док је преко гомиле крви, гнојца, мяса, кршева излетно црногорски барјак на шанац, а за њим се нагнале масе новијех бораца, да у трен ока од својих лећа и груди направе мост за прилаз, средство за напад, за нов јуриш, побједу, славу.

Шанчеви разризеви, вреће се пијеском испред њих испретурале, однајене. Од корака до корака лежи мртва низам — један на узак, други у страну, трећи потрбушке са испруженим рукама, грчевито стиснутим палицима. Халине ишчијане. Није ту било борбе већ ни куршумом, ни бајонетом. Борило се рукама, хватало се за грклане, цијепало халине, покти се дубоко задиралаху у месо. Један општи занос, један вихор освете, маха, раздрожности и крвавог нападљивања рачуна за петвековне муке цијелог једног народа — згомилао је око шанчева осветнике и душмани, начиниши од њих неодређену масу мяса костју, сржи, зноја, суза.

Гдје је кичица једног Верешкићина да на платно пренесе све то, што се ријечима

ПОДЛИСТАК

БАРДАЊОЛТ

(25., 26. и 27. јан. 1913.)

II.

Други дан послје боја пошао је Киџа Петар са повоном пратиоцима на врх Бардањолта. Весело грабе хитри коњи дугачким скадарским пољем, радосно јашу млади Киџа и Његова пратица, похитавши рано јутра да што прије дођу до мјеста нове славе црногорског оружја. Дугачак је пут, прани турски пут! У сусрет иду читави каравани са рањеницима. Готово код сваког Киџа се зауставља, честита му ране, пита откуд је, тјеша га, хвали га. А тешко рањени је на носилима. Жуту испијеним образи, увеле очи, али: »ниси ниси, ниси зуб!«
шкрипу...

Међу маслинама на Боку много трагова од граната турских топова по дивје три стотине метара далеко од објекта гађања. Или су шемључили, или су имали муниције и сувише, или су, што је највјероватније, сасвијем рђаво гађали.

Кир је дивља планинска ријека са студеном чистом водом. Корито стрмо, дубоко, сада готово празно. На повише мјеста гледа војници и коњи. Умалоко по обронцима планинских коса куће, градови, утвр-

ђења. Вијековима их је чешљала варварија. Изгледа, као да човек ни руком дотакну — што су стољећа бурна одбила у мрачном ходу — са крда и платна градских. Ту гијезде једна није — и змија одвратно мила и гуштер по травном поду.

То је Турска, то је њена управа, коју српски пјесник правилно црта горњим ријечима.

На Нерфуши је генерал Вукотић са својим штабом. Отуда су пратили ток борбе, налазећи се у средњи ратне позорнице. Генерал Вукотић објашњава Киџу Петру позиције и развој битке, којом је руководио из непосредне близине. Присутни га са дивљењем слушаху. Пуно појединости, значајних, занимљивих, које потврђују да је бој око Бардањолта био тежак али наш успјех велик и славан. Узор је оставио трагове на лицима генерала Вукотића и Константиновића и официра из њиховог штаба. Расположење је код свих велико. Испративе Киџа Петра до оближњег узвишења, откуд кроз провалије води вратоломан пут Бардањолта. Кроз гудуре, пропалане и на обалама горских потока разбацани љешени. Задах усирене крви, барута, липсалих коња и укупиног метежа испуњава ваздух цијеле околине. На врлетним косама Бардањолта разлјетјели се војници, који бурно поздрављаху младого Киџа, радујући се доласку Краљева сина у своју средину. А он их све грли, назива им Бога, доноси им поздрав од Краља и

утицај француског капитала није зацвијело у интересу монархије и Њемачка изјасно не би дала своје акције, да је знала да ће Француска замијенити Берлин. Пошто се с правног гледишта не може спрјечити да српска држава узме у своје руке железнице у новој Србији, требало их је Србији признати и уступити, а у накнаду за то обезбједити тарифске повластице за Солун. Али министарство спољних послова ставило се у службу крупним финансијерима, који би били ради да придобију француско повчано тржиште, а тиме се изазива неповерење у Берлину. Интерпелација тражи обавјештења од грофа Берхтолда.

Из Загреба. Званичне новине саопштавају банови наредбе, којима се поништавају Цувајеве одредбе о забрани оружја. Све одузето оружје враћа се.

Сабор наставља своје сједнице. Посланик Радић, који је био искључен из осамнаест сједница, поново улази у сабор.

У пештанском парламенту долази на дневни ред нова прагматика и избор угарске регниколарне депутације за финансијску нагодбу. Тога дана нова хрватска делегација улази први пут у пештански парламент.

У штампани, у политичким круговима, па и у самој коалицији наглашава се потреба да се финансијска нагодба одложи или само провизорно ријеши до године 1917, када ће бити обновљена аустро-угарска нагодба, тако да обје нагодбе падну у исто вријеме како је било и у почетку.

Сједница регниколарне депутације трајала је један сат. На кој је био и бан. За предсједника је изабран Кулмер, за подпредсједника Бадај, а за референта Лоркович. Постигнут је споразум да се претходно скупи сав материјал за изучавање, а угарској депутацији биће јављено да ће заједничка дискусија почети много доцније.

Њемачка и Румунија. »Рајхсханджар« јавља да је Цар Вилхелм одликовао румунске официре, а нарочито румунског министра војног и команданта првог румунског корпуса.

Турске финансије. Јављају из Цариграда: Министар финансија преговара са разним банкама о продаји бонова трезора старих емисија, којих има још за десет милиона динара. Тврди се с надлежног мјеста да ће влада, у случају потребе, приступити новој емисији бонова.

Веницелос и кнез Вид. »Берлинер Тагблат« јавља да је Веницелос, прије него што је отпутовао из Берлина, посетио кнеза Вида и честитао му избор за кнеза Арбаније. Он му је изјавио да је Грчка испунила најбољом вољом да са своје стране све учини да се увеле мир и ред у Епиру и да се одрже добри односи са Арбанијом.

Турска царска породица. Како је састајак царског породичног сајета под предсједништвом турског престолонаследника изазвао клеветничка потварања, Порта је службено изјавила да се на сједници тога сајета расправљао само статут царске породице, који је редигован по европском моделу, и у исто вријеме расправљало се о изјесним породичним питањима која се тичу царских принчева.

На граници јужне Арбаније. Арбанашки жандарми отишли су из Валоне с наредбом да заузму оне крајеве које буду енакуисали Грци и да у њима прокламују опасно стање.

Једна арбанашка комитска чета напала је једну грчку чету из грчког села Одр-

цана, сјеверно-западно од Премети-а. Из тога напада изродила се права борба. Становништво из околних села ступило је на грчку страну.

Кружи глас да су Арбанаси убили арбанашког беја Хусејина.

Руска војска. Предсједник министарског сајета г. Коковцев изјавио је одбору Думе да ће ускоро предати Думи законски пројект с потребном констигенту за одбрану државе.

Званични бугарски деманти. Бугарска Телеграфска Агенција изјављује да су извјештаји о тобожњем турско-бугарском офанзивном савезу потпуно фантастични. Влада остаје вјерна својој мисији унутрашњег консолидовања и одржања са свима страним државама достојанствених односа.

Турски избори. Сви до сада изабрани посланици у унутрашњости припадају младотурској странци. Избори првог степена у Цариграду дали су сви резултате који су повољни за комитет »Јединство и Напредак«. Велики везир је поново изабран. Грци узимају учешћа у изборима, док Јермени врло слабо учествују. Младотурски комитет обећао је васељенској патријаршији да ће дати седамнаест мандата посланицима Грцима, али сви они морају припадати младотурској странци.

Бугарски консулат у Солуну. Бугарска Телеграфска Агенција јавља да је грчка влада предала руском конзулу у Солуну кључеве од здања бугарског генералног конзулата који су Грци ту скоро евакуисали.

Аустријски покрајински сабори. Царским патентом сазвани су аустријски покрајински сабори, осим далматинског и истарског који је распуштен, пошто већ од неколико година не може да ради, због италијанско-хрватског сукоба. Према вјестима из Истре, то распуштање није било сада очекивано, али је ипак дочекало добрим расположењем у хрватским круговима. Разлике се жестоко избори борба. Постоје извјесне бојазни да клерикални елементи не помуте народну слогу. Насизивање далматинског сабора мотивисано је тиме, што се странке још нијесу споразумјеле о изборној реформи, те је сумњива радна способност сабора. Хрватско-српске коалиране странке виде у томе притисак владе и клерикалног правашке опозиције. Због тога је овладао велико незадовољство. Прави разлог одлагања је владино страховање од политичких дебата.

Оружје у Хрватској. Службене новине доносе банови наредбу којом се укидају раније наредбе о забрани оружја, и наређује да се народу врати оружје које му је одузето за вријеме Цувајевог режима.

Путиловска фабрика. Хазасова Агенција јавља да је Делкасе изишо крајек којом руске владе о евентуалној трансформацији фабрике Путилова. Службени руски кругови намера да догађај нема оне важности коју му штампа придаје. Када би било трансформације у оном смислу како то тумаче листови, прије тога би се морале испунити извјесне формалности, као пристајак главне скупштине акционара и добити нарочито одобрење руске владе. Међутим извјесно је да руска влада не би дала свој пристајак на финансијско учешће такве природе. У Петрограду очеку у у најкраћем руку предлоге неке француске финансијске групе.

Опасно стање у Бугарској. У смислу одреба бугарског устава, опасно стање укинуће се на новим територијама на мјесеца дана прије одређеног рока за законодавне изборе.

Брзи »Нептун« сиче зајенушене таласе и кроз мрак хита у правцу Лесендре. Вода заплускује пароброд. Вали се под ударом вјетра распрскавају у милионе ситних капљица, које са свијех страна шибају по »Нептуну« као плусак кише. Боли и мук од тешиких рана бивају уднострачаване тегобом невремена. Те невоље у стању су да издрже без јаука само јунаци са Бардањолта. Пароброд се љуља, језеро шуми, вјетар звиди и у павзама зачује се уздах мученика са носила, која је прелила вода ледених таласа. У прикрају сирједа, испод парчета крова горњег дијела пароброда, згурила се код носила једна жена сва у црно завијена. Зидрхталом десном руком прихватила свјежицу, коју заклања шаком лијеве, да је не претули помамни вјетар. Слаба свјетлост објаси у мраку на корак два жалосну позорницу. Пред њом је самртник, који је овога трену испустио јуначку душу. Млађи јој је син, — прича потресеним гласом. Старији јој је прије три мјесеца погинуо на Бардањолту, гдје је овај сада допао тешиких смртних рана. Нема, вели, никог више. И да је благословена — заврши — њихова смрт, само кад су се јуначки понијели, само кад су се одужили Господару и Црној Гори.

Вјетар дође јачом силом, претули свјежицу у рукама јадне мајке. Киша студених капљица попрска мајку и њена мртвог сина, њену потоњу изгубљену наду. Још се у призраку ноћи могла разазнати кво

Продаја оружја у Солуну. Власти су забраниле продају свију врста оружја, подразумјевајући ту и ловачке пушке. Продавци оружја морају у року од 6 дана да предаду све оружје што га код себе имају.

Смрт турског пјесника. Умро је у Цариграду Екрем, бивши министар и највећи турски данашњи пјесник.

Аустријски буџет. Званичне новине објављују царски указ, којим се, на основу члана 14. основног закон о провизорном буџету, напоставља провизорни буџет за прво тромјесечје 1914. године.

Атентат против грчких бродова. Бугарска Телеграфска Агенција демантује вјест из Атине, као да је тобож спреман атентат против грчких бродова који додирују Варну и Бургас, велећи како би те измишљотине требало да послуже Грцима као изговор за укидање тих постаја.

Погреб Пола Деруледа. На сахрани Деруледа била је огромна маса свијета. У близини штасбуршке статуе свијет је викао: »Живјела Француска, живјели Елзас и Лотрингија! Слава Деруледу!« Говоре да су држали: Морис Барес, Марсел Хабер и Гали.

Грчко-бугарски спор. Бугарска је влада тражила да се одреди један белгијски официр за арбитра по грчко-бугарском спору у погледу Окчилара.

Бугарско-румунска комисија. Ускоро ће бити наменована бугарско-румунска комисија за уређење питања о оставанама што су их извршиле бугарске банке на територијама које Бугарска уступа Румунији.

Грци и Арбанаси. Из Фрасриа, у Епиру, јављају да су поново отпочеле борбе између Грка и Арбанаса код села Сорополи. Грци су употребили и артиљерију, те су се Арбанаси разбјегли у нареду.

Румунски принчеви. Полузванична румунска »Независност« демантује вјест руске »Ријечи«, да румунски принчеви Карло и Фердинанд намјеравају да путују у Петроград.

Пренк Биб Дода. Пренк Биб Дода, мидридитски вођа, допутовао је у Валону у пратњи тројице сјеверо-арбанашких првака.

Грчко-арбанашке борбе. Јављају из Валоне вјести, које су овима стигле, гласе: да је било борбе у близини села Скрапар, на грчко-арбанашкој граници, између грчких комитских чета и арбанашке жандармерије. Последње вјести јављају, да се борба још наставља. Да би се избјегле озбиљне компликације, арбанашка жандармерија добила је налог да се држи строго дефанзивно и да се евентуално повуче, ако би непријатељ продужио офанзиву.

Њемачки пероплан у Француској. Између Шатле-а и Коамара стигло се на земљу један аероплан, на коме су била два ъемачка поручника. Официри су изјавили потпрефекту, да су ишли из Штасбурга у Мец, али да су залутали.

Оба ъемачка официра авијатичара спроведени су до железничке станице у Аврикуру, а њихов аероплан демонтован је и спроведен железницом у Мец.

Око турско-бугарског сукоба. »Тасвир-И-Ефкијар« формално демантује злонајмерне гласове, да су тобож Турска и Бугарска закључиле војни савез за подјелу Македоније и да пут у Софију Тошева и Фети беја у Цариград има везе са тим савезом.

нека црна маса и видјети како је мајка поласкала главу на груди мртва сина и у томе положају путовала све до Ријеке, гдје се обоје изгубило у гомили рањеника, народа, носила, кароца, шатора, аутомобила, ријечких господи, милосрдних сестара, санитетских помоћника — рефрена славној побједи на Бардањолту.

РАСТАНАК С АРБАНИЈОМ И АДРИЈОМ.

Збогом, горе миле, крвљу заливане,
Збогом, силне жртве на бранику рода!
Збогом, снаге мушке, залуд сатрвене,
Муке без добитка! Напори без плода!

Збогом, граде слављен с грмљаве плотуна:
Скадре, испод тврдих тарабошких гора!
Збогом, вјечно гњездо немира и бунџа:
Збогом, дивљи крају љутих Малисора!

Збогом, момци наши — цвијеће увенуто —
Што у даљном крају остависте кости!
Тријели сте мушки, борили се љуто,
А умрли славно... Бог нека вас прости!

Ви л'јепе Албанке, дуж мора и Маћа,
Поштујте те дичне борце из туђине!
Они су ваш образ чували к'о браћа...
Ви чувајте хумке и гробове њине!

Шпањолци у Мароку. Хазасовој Агенцији јављају из Тетуана да је непријатељ напао трупе генерала Белегире и Тореса. Непријатељ је изгубио 50 људи и имао велики број рањених и заробљених. Од Шпанаца погинуо је један мајор, један поручник и шеснаест војника, а рањено је пет официра и двадесет два војника.

Око Фабрике Путилова. Француски скупштински одбор за спољне послове јуче је саслушао изјаве Думерга по афери Путилова. Думерг је изјавио, да се ствар испрва састојала у супротности приватних интереса и да је најзад та афера, на интервенцију руске владе, уређена тако да потпуно задовољава француске интересе.

ТЕЛЕГРАМИ

Женидба српског пријестолонаследника.

Биоград, 29. јануара

Поводом вјести које су донијеле неки биоградски листови, јављајући фантастичне комбинације о једном већ демантованој женидби српског пријестолонаследника, — Пресбиро је објавио у свом биљтену следећи коминике:

»Мали Журнал«, сакривајући се за стране листове, које чак и не наводи, додаје извјесне појединости и коментаре већ оповргнутој вјести о вјерењу пријестолонаследника. Пошто поменуте новине, изношењем оваквих вјести, увале у јавну дискусију један предмет тако деликатне природе, приморани смо најкатегоричније демантовати све те и сличне вјести. — Биоградски Пресбиро.

Дезертирање српских војника.

Биоград, 29. јануара

Страни листови јавили су о тобожњим дезертирањима српских војника у маси, који да су пребјегли у Бугарску и у сусједне земље. Пресбиро, на темељу званичних обавјештења, у стању је да објасни ствар.

Послије демобилизације, војници су задржали расхотоване униформе, којима су се могли користити, и обуки су их. Као сваке године, док траје зима, пошли су у пограничне земље да траже рада. У септембру их је пошло 70, у октобру 57, у новембру 10, у децембру 9. Ако су ови војници отишли преко границе из разлога које смо поменули, не могу се сматрати за дезертере, а још мање се може говорити о дезертирању у маси, пошто ће ови сви који су отишли, вратити се кућама и својем обичном послу, како је зима већ на измаку. — Биоградски Пресбиро.

Збогом, брзи Дрине, сунцем обасјани!
Збогом, хучни Шкумбо и плава Бојано!
Збогом, луко српска, лијепи Сан-Товани,
Освојени брзо, изгубљени рано!

Збогом тврди кланци дивљих Миридита,
Кроз које се Фанди пробија и бјега!
Збогом, Кројо бијела, тврђо каменита,
Постојбино лична славног Скендербега!

Убави пристраници, мјеста пуна чара,
Куд ступају наше побједне колоне!
Питоме Ђардине, маслине и наџа!
И сунчане луке Драча и Валоне!

И Кавајо — граде — вриједна сува злата —
Измеђ мора с једне, брда с друге стране!
И кућице бијеле богатог Берата,
И китњаста поља питоме Тиране!...

Отеше нам море!... Али море друго
Живџ сад у нама: *Море огорчења!*
Имаћемо опет што жељасмо дуго...
Дотле — збогом, море! Збогом! *До виђења!*

Ја година.

Вој Ј. Илић, млађи.

не да описати и да бојама и употребом свјетлости изређа пред очи свијех вијекова потоњи чин бардањолске драме!

Ћутао је млади Киџ, Ћутаху сви с њиме, нијем, укочени, потресени.

Изљубио се са бригадиром Веловићем, топило се руковао са његовим официрима, па је по томе са пратњом сишао са Бардањолта, и на којима се сви запутити према Грујемиру. Путем на разним мјестима, виђају се нови гробови, понеки са крстовима. Око њих се понегдје савијају жене и дјевојке у хаљинама жалости. Ко да се не сјети пјесникових ријечи:

Од капија тврдих Виндобоне града
До обала цвјетних гдје пролеће влада
Гроб до гроба лежи и свједочи јавно,
Да гинусмо славно.

Мало се уснут разговарало. Свак је у души постојо слике, које се носе и с ону страну гроба.

»Нептун« је пун рањеника. И око ма-
шини, у на палуби, и на прови, и на гор-
њем и на доњем деку, и у салону, и у
унутрашњим просторијама. Неки су из
носилима, неки сједе у прикрају насло-
њени на пушке, неки су положили главе
на крила родбине. Поглед на њих ствара
слику ратних страха. У колико се о
истијема више мисли, у толико се срце
више пара. Најбоље не размишљати.

Јак сјеверни вјетар доноси студен и
диже валове по пучини Скадарског Језера.

Српски и грчки министар предсједник.

Букурешт, 29. јануара

Краљ Карол примио је јуче г. Пашића који је данас отпутовао са Веницелосом у Биоград. — Бечки Кор. Биро.

Кнез од Вида.

Рим, 29. јануара

Кнез од Вида посетио је маркиза ди Сан-Ђулиана, министра иностраних дјела, и Ђолитија, предсједника министарства. Италијански краљ га је одликовао лентом Мауриција Лазара. — Бечки Кор. Биро

Рим, 29. јануара

Кнез од Вида телеграфисао је Есад пашу, да ће примити арбанашко изасланство између 5 и 7. фебруара. Кнез ће приспјети у Драч 13. фебруара. Његов маршал двора Тота већ је стигао у Драч. — Бечки Кор. Биро.

Српски пријестолонаследник.

Петроград, 29. јануара

Српски пријестолонаследник отпутовао је за иностранство. — Бечки Кор. Биро.

Оставка шведског кабинета.

Стокхолм, 29. јануара

Шведски кабинет поднио је Краљу оставку. — Нарочити извјештај.

Повраћац г. Пашића. — Веницелос у Ђиограду.

Биоград, 30. јануара

Синоћ у 11 сати, Пашић и Веницелос са пратњом стигли су у Биоград. На станици их је дочекао министар грађевина, начелник министарства иностраних дјела, грчки министар са особљем грчког посланства и угледним представницима грчке колоније, затим особље српског министарства иностраних дјела. — Биоградски Пресбиро.

Биоград, 30. јануара

Веницелоса при доласку поздравио је краљев ађутант на станици. Јутрос у 11 сати Краљ Петар примио је Веницелоса у свечану аудијенцију. У подне давао је Пашић доручак у част Веницелоса. У вече у осам сати био је у част Веницелоса велики ручак у Краљевском Двору. Грчки министар предсједник отпутоваће вечерас за Атину. Грчки престолонаследник Ђорђе стиће вечерас у Биоград и биће свечано примљен на станици. — Биоградски Пресбиро.

Оставка Хоковцева.

Петроград, 30. јануара

Коковцев предао је оставку. Замјениће га Горемикин. — Бечки Кор. Биро.

Краљ фердинанд.

Софија, 30. јануара

Примајући американску мисију која је дошла да позове Бугарску да узме учешћа на изложби у Сан-Франциску, Краљ је изјавио жељу да на прољеће посети Америку, ако му то дозволи ситуација. — Бечки Кор. Биро.

Есад паша.

Драч, 31. јануара

Есад паша је јуче предао оставку као предсједник. Контролна комисија преузела је предсједништво и именovala Азиз пашу главним управником Драча. Остали чланови сената остају у служби. Есад паша на челу депутације, отпутовао је у Највид да понуди кнезу од Вида пријесто Арбаније. — Бечки Кор. Биро.

Црногорски посланик у Ђиограду.

Биоград, 31. јануара

Доручку који је дао г. Пашић у почасти г. Веницелоса, присуствовао је и г. Лазар Мијушковић, црногорски министар у Биограду. — Бечки Кор. Биро.

ПРАВИЛА

СРПСКОГ СОКОЛА НА ЦЕТИЊУ.

Име и мјесто.

Члан 1.

Име је друштву »Српски Соко« на Цетињу. Дјелокруг се друштва протеже на Цетиње.

Задатак друштва

Члан 2.

Задатак је друштву, да развија и унапређује здравље и тјелесну снагу својих чланова, и да његује друштвени живот. То се постиже: а) заједничким систематским тјелесним вјежбама, витешким играма, мачевањем, пјешачењем, јахањем, стријељањем, пливањем, веслањем, и т. д.;

б) приређивањем јавних гимнастичких вјежба, друштвених излета састанака, забава и предавања.

Ако се поједини друштвени чланови сложе да, у оквиру овога друштва, његују посебну грану гимнастике, смије их одбор по могућности у томе потпомагати и материјално и морално.

Имовина те гране гимнастике служи у првом реду за постизавање циља ње саме, а иначе је својина друштва.

Члан 3.

Рад друштва искључује сваки политички значај.

Чланови друштва, њихова права и дужности

Члан 4.

Чланом друштва може бити сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ српског народа, који су навршили 18-ту годину живота, а који нијесу били судски кажњени ради дјела учињених из користољубља или против морала.

Чланови се примају искључиво на писмену молбу упућену Управном Одбору.

Петнајести дан иза пријаве одлучује управни одбор, дали се дотични прима.

Свака жалба против непријема искључена је.

Члан 5.

Друштво има 5 (пет) врста чланова:

- а) почасне,
- б) добротворе,
- в) утемељаче,
- г) помагаче,
- д) редовне (извршујуће)

Члан 6.

Почасним чланом постаје оно лице, које је својим радом стекло особитих заслуга за друштво или за Соколство у опште, и које изабере главна скупштина на предлог управног одбора.

Члан 7.

Добротвором постаје оно лице, које уплати у друштвену благајницу једном за свагда или у ратама за годину дана 100 (стотину) перпера.

Члан 8.

Утемељачем постаје оно лице, које уплати једном за свагда 50 (педесет) круна или у мјесечним ратама по 10 круна.

Члан 9.

Већ уплатом прве рате ступају добротвори и утемељачи у сва чланска права и дужности.

Члан 10.

Помагач може бити оно лице, које уплаћује унапријед мјесечно по 1 круну.

Члан 11.

Редовни (извршујући) је онај члан, који редовно судјелује при друштвеним вјежбама, а уплаћује унапријед мјесечно 50 хелера. Ко од редовних чланова без оправдања изостане мјесец дана од вјежбе, дужан је плаћати чланарину као помагач.

Члан 12.

Главна скупштина има право, да према потреби повиси или снизи чланарину помагача и редовних чланова.

Сви су чланови дужни, да приступају у друштво уплате 1 круну као уписнину осим добротвора, утемељача и почасних чланова.

Члан 13.

Сви чланови имају право; а) да учествују у рјешавању свих друштвених питања на друштвеним скупштинама; б) да бирају управни одбор, и да могу бити изабрани, ако су навршили 21. годину; в) да носе друштвени знак и у свечаним приликама друштвено одијело. Осим тога чланови добротвори, утемељачи и помагачи имају право да присуствују друштвеним вјежбама, забавама, излетима и осталим друштвеним приређивањима.

Члан 14.

Сви чланови имају право на дипломе и то почасни одмах изабора, добротвори и утемељачи након потпуне уплате одређене чланарине, а помагачи и редовни након десетогодишњег тачног уплативања чланарине или редовнога плаћања друштвених вјежба.

Члан 15.

Чланови редовни и помагачи, који нијесу до друштвене скупштине уплатили чланарину, не могу на њој гласати а тако исто и они, који се баре три мјесеца пред скупштином нијесу у друштво уписали.

Искључење и иступање из друштва.

Члан 16.

Сви се чланови овога друштва морају строго држати друштвених правила. Ко буде макар што радио против правила, казниће га управни одбор:

- а) опоменом;
- б) укором;
- в) острањењем за неко вријеме из друштва;
- г) искључењем из друштва.

Члан 17.

Искључити се може сваки члан: а) за кога се докаже да је намјерно радио на штету друштва; б) који ради против друштвених правила; в) који се недостојно влада било у друштву или изван друштва.

Члан 18.

Члана искључује из друштва привремено управни одбор а коначно главна скупштина.

Члан 19.

Члан редовни и помагач престаје бити чланом: а) својевољним иступањем, које мора бити писменом молбом упућено одбору; б) кад за три мјесеца не уплати чланарину. Ако се такав члан поново прими у друштво мора положити двомјесечни улог као уписнину.

Приправници.

Члан 20.

Као гимнастички приправници могу бити примљени у друштво

они младићи, који нијесу навршили 18 година. Плаћање чланарине оставља се увиђаности одбора.

При примању ће се управни одбор о њихову понашању тачно извјестити. Гимнастички приправници имају једино право, судјеловати при редовним друштвеним вјежбама, те се морају покоравати кућном реду.

Управни одбор може гимнастичким приправницима отказати приступ ако се непристојно понашају или огријеше о кућни ред.

Скупштине.

Члан 21.

Друштвена је скупштина:

- а) редовна,
- б) ванредна.

Члан 22.

Редовна се скупштина састаје у току мјесеца јануара сваке године. Њу сазива управни одбор, извјестивши све чланове, на осам дана пред састанак, писмено и преко јавности. Са позивом на скупштину мора бити објављен и дневни ред скупштине.

Члан 23.

Да се скупштина одржи потребно је да буде присутна половина друштвених чланова, иначе се скупштина одгађа на осам дана, а тада ће се одржати без обзира на број присутних чланова.

Члан 24.

Скупштина врши ове послове: а) саслушава и претреса извјештаје Управног и Надзорног Одбора о годишњем раду и имовном стању друштва; б) одређује годишњи прорачун према предлогу Управног Одбора; в) рјешава евентуалне предлоге молбе и жалбе; г) доноси рјешавања о коначном искључењу из друштва; д) измјењује и допуњује друштвена правила; е) бира нови Управни Одбор, њихове замјенике и Надзорни Одбор; е) бира двојицу чланова за овјеровање записника; ж) бира почасне чланове на предлог Управног Одбора.

Члан 25.

Предлози, молбе и жалбе морају се поднијети Управном Одбору најмање на три дана пред скупштину.

Члан 26.

Закључке своје ствара скупштина релативном већином гласова присутних чланова. При једнакој подјели гласова одлучује глас предсједатеља.

Члан 27.

Управни се Одбор бира поименце тајним гласањем или по жељи ^{3/4}, присутних чланова акламацијом. За члана је Одбора изабран онај који добије апсолутну већину гласова. У случају једнаког броја гласова одлучује коцка.

Члан 28.

О раду сваке скупштине води се записник који потписује старјешина или подстарјешина, секретар и два овјеритеља.

Члан 29.

Ванредна се скупштина састаје: а) ако управни одбор нађе за потребно; б) кад писмено захтијева једна трећина чланова. Овоме захтјеву дужан је Управни Одбор удовољити у року од 15 дана. Ако Управни Одбор неби кроз то вријеме сазвао скупштину сазивају је ти чланови.

(Наставиће се)